
Надежда
Степанова

Илыш шүртө

Лирике поэме

ИКЫМШЕ УЖАШ

Шүдыр гае чон ила каваште,
Вуча татшым илышыш толаш.
Шыже кечын тольым ош тўняшке,
Идым тылзын кондыш пўрымаш.

У айдемым шыргыжал вашлийын
Чечен кече, манын: «Ший салам!»
Индеш тылзе нумал вучен мыйым,
Илыш аным почыктыш авам.

У аза вий кертмын магыралын,
Илыш пайыш пурыш мландымбак.
Изи пачкатам ава өндалын,
Куан шинчавүд шынген тўжвак.

Кидыш налын нылымше йочажым,
Ўдыраш аажым вўчкалтен.
Кок күрен шинчаш авам ончалын –
Шўм-кылже кузе мурен-гүрлен!

«Суксо гай улат улмашын тые!...» –
Икымше гана тудым мый ужам.
Шыргыжал, шыман ончале мыйым,
Вигак пуыш шуко чон ўмам.

Муро сем гай аваемын йўкшым
Вожым колтымекак колынам.
Ужынам авайын шўмжын тўсшым,
Кумылжо могае, шижинам.

Шўм йымалне ўдымө у пырче
Чылажат ава дечын налеш.
Шочшылан аважын суксо йўкшө
Ўмыржылан негызеш возеш.

Южгунам мо шот ден, чонжым туржын,
Авай шўлык мурым шуялтен?
Мыйжын веле изи чонем, вургыж,
Моштен огыл тудым умылен.

А кунамже порсын гае алын,
Сескемалтын, кумылжо мурен.
Шижын мо мучашдыме пиалым
Тулык чонжо шўм пелаш пелен?

Эн сөрале, эн шерге пөлекым
Юмо тулык ўдырлан пуэн.
Ачай ден погеныт коктын ешым
Да шоненыт: курымлан пўрен.

Чызе шөржым налынам ўмашке,
Шупшын, илыш вийым погенам.
Сакче семын шулдыржо йымаке
Иге-влакшым чумырен авам.

Аван шокшо, лыжга кид йымалне
Икшывылан куштылго илаш.
«Суксо-аваемым ом йомдаре», –
Йоча ушыш возын шонымаш.

Авалтен изи чонем ю кумыл,
Ялт йомакыш мый логалынам.
Илыш корнем дене ончык куржым,
Лым уке, вийнен нөргө чапам.

* * *

Тудо ийын шошо ондак тольо,
Вүдшор шоргыш телым ужатен.
Шырчык мурым изи шүшпык кольо,
Ош садерыш пурыш шүшкалтен.

Корамас кундемын ялже шымыт:
Сылне улыт, кажне – шкешотан.
Чодыраялже – рүдө – нунын шүдыш,
Мылам эн чот тудо шергакан.

Погышым мый тыште вий-куатым,
Ок шуалге тудо нигунам.
Эртарен чеченле йоча жапым,
Кугу илыш корныш лектынам.

Шочмо, сымыстарыше вершөрым
Изинек йөратыш шүм-чонем.
Шижынам эн пиалан улмемым,
Вараксим гай пыжашем моктен.

Пыжаш онтым эрге аза кылдыш,
Авай кондыш шольым мыланна.
Эн изи колой, лач аршын кутыш,
Черет ден рүпшен йөратышна.

Тичмаш еш: ава-ача, вич шочшо...
Мо айдемылан эше күлеш?
«Пиал шүдыр кажныжлан камвочшо», –
Сукен йодын авай Юмо деч.

Сомыл деч вара ярсен кастене,
Кугу еш пыжашыш погынен.
Пөрдынна чылан ава воктене,
Йырже изи мүкш семын ызген.

Канде эр шинчаж ден шыргыжалын,
Муын шерге мутым кажныжлан...
Шүм пелашын кудыньжө пиалым
Ачай палыш пеш күчык жаплан.

Но тунам кок шүм пайлен куаным,
Тудын толкынеш йүштылынна.

Лайык йӱд шавалын омым ямлым,
Ава шӧр гай тамлым мыланна.

Изи тул волгалтарен чуланым,
Солнен омо воштак пылышлан:
Чонышт ачай дене коктын планым:
Нӧлталаш у пӧртым шошылан.

А йоча – йочак, ласка пеш тудын омо
Йӧраталше еш, ача-ава пелен...
Кенета ласкалык шижде йомо,
Ойго толеш манын, кӧ шонен?

* * *

Шочмо сурт воктенысе садерым
Сылне шошо ошын леведеш.
Мый шарнем ту жап годсо ик эрым,
Помыжалтым эр йӱк-йӱанеш.

Клат омса муралтыш сигыралын...
«Мом кочыртатет гын? Шыпак лий!»
Йолыш вашкерак катам чыкалын,
Куржын лектым кудывечыш мый.

Мо пуламыр? Шукын погыненыт.
Кӧм тынар поген конден ачий?
Шке урем пошкудак, витне, улыт.
Чарныш веле опымыжым пий.

Кажнышт дене ачай кидым кучыш,
Шинча лукшо вӱдыжгыш молан?
Пӧрт чонаш тӱналмым ятыр вучыш,
Таум ойлыш сай йолташ-влаклан.

– Венера, темалте-ян пелштопым –
Пелештен, тӱналына пашам...
Ӱстембак шындалын шылым, шопым,
Авай опыш осылен мелнам...

Шот дене лийшаш пашан тӱналтыш:
Тӧрсыр деч корандыже ю вий...
Семынышт чоклен, чаркаш темалтышт –
Тоштыеным уштыде ок лий.

Луктын тамак шикшым эр юапыш,
 Пөръен-шамыч йүкын канашат:
 Элексей, Ивук, Миша Рыбакын...
 Кажныжым парням ыш код шотлаш.

Ош картузшым шөрынрак упшалын –
 Тидыжым палем – Ивук чүчү!
 Гармонь ден шокта тудо пеш талын.
 Весыже гын? А-а, Корак Вачий.

Поро, сай пошкудо Совет годым
 Түшка дене коштыныт полшаш.
 Садланак дыр нойымашеш подыл,
 Лийын улыт «искренний йолташ»*.

Кө пужар ден, кө пүсө товар ден,
 Локшынчыт да туштак пужарат.
 Ош пырня гыч пөрт пырдыж нөлташтын,
 Мылам чучын ялтак – ший полат.

Меже гын пужарыме шанчашын
 Кудыр онгылаж ден модынна.
 Йүкшө чыж да чож, тореш пилажын
 Муро семла йонгыш мыланна.

Агытан деч ончычак кынелын,
 Тошкыштын кас марте аваем.
 Тылзе лектын, омыжым тонедын,
 Ёжара нөлтмешке кандарен.

Авана ок ярсе, паша шуко,
 Күдыньжө моткочак пызнынем.
 Шочшо-влакшым шыматал ок шукто,
 Йүд ма кече – паша ден урнен.

– Аваем, эрла пашат пытаре,
 Изишак мемнан пелен лият?
 – Эх, ўдыремжат, пашам от чаре,
 Шкетын огеш шукто вет ачат.

Шудо пагыт тўналмешке, пёртым
 Пуртыман леведышын йымак.

* Искренний йолташ – авторын ачаже тыге йолташ-шамычшым лүмден.

Кечыже эрта моткочак төршыл,
Але каналташ, Надюш, ондак...

Аваем кыдалже гыч ондальым,
Пушкыдо копаж мыйым вүчкен:
Ах, мыняр куаным тунам нальым!
Ах, могай ласка авай пелен!

Изи годсо тиде шарнымашым
Чонын шокшо лукыш тоенам.
Лач тунам авай пытартыш алым
Ўмыреш шарнаш коден мылам.

Шинчавүдым ўштыл, тиде татым
Таче кечынат мый раш ужам.
Ондалнет гынат уэш аватым,
Коден огыл мыланна кышам.

* * *

Ўжара, печкалт, кавам түрлале,
«Кынелза!» – муралтыш агытан.
Кече угыч лектын шыргыжале.
Кенеж жап, йочалан малыман.

Мый ом мале, вашкерак кынелъым,
Ом юватыл, шүй даныт паша...
Чыкалтен чара чапашке кемым,
Куржын лектым писырак полшаш.

– Мо адак, Надюш, ондак кынелъыч?
– Тыланда, авай, чот полшынем.
– Сашикетым сайын чай леведыч?
– Сайынак, ок кылме шоляшем.

Вольыкым күтүш леваш йымачын,
Ужатен, Катя акам луктеш.
Күтү ломыжын, нөлтен урем пуракым,
Ял мучаште тайылеш йомеш.

Кудывече капка гычын уремыш
Комбо-шамычым Вүдэрышке покта.
Гогоклен, ужар шудан коремыш
Узо комбо ешыжым волта.

Нигушак ынем код акам дечын,
 Пуйто пеш полшем шонымем ден.
 Вүдвараш сакен ведрaм кок вечын,
 Пөтыр тавыш Катя куржылден.

Мылам тожо мужыр котелокым
 Кок изи ведрaм ыштен ачам.
 Вүдым нумалам, кергалтен шокшым,
 Пакча-саскам водын йүктыман.

Под йымалым тул нула пудештыл,
 Кудышто авай кочкаш шолта.
 Самовар шолаш пура шүлештыл,
 Плотник-шамычым пукша-йүкта.

Чонымо паша шолаш тўнале,
 Кылт да колт калайым пеш кырат.
 Тауштен, авай чый шыргыжале:
 «Таче пörтым левед пытарат...»

* * *

Кенеж шуо, шудым ыштыш калык —
 Сава мурыш, олыклам солен.
 Шудым темышт вўтамбак ситалын,
 Телым вольык ок шого шужен.

Пўжвүд йөре шудо пагыт эртыш,
 Индыралте калык нойымеш.
 Шыже, кенеж тувырын урвалтыш
 Пижын, толын шуо тыманмеш.

Чонымо пашам кошарташ манын,
 Вуйым нөлтаalde тыршышт чылан.
 Илаш тушко вашке пурыманыс,
 У пörт лийже ямде шыжылан.

Писте она дене пörт кўварым
 Шарышт — волгалтеш воштончышла.
 Пörтыш налыч у пого-ўзгарым,
 Пörт покшелне — пор гай ош конга.

Вич окна уремышке ончале –
Ынде пöрт ужеш йырваш тўням.
Тыртыш шўрган кече шыргыжале
Чылгыжтен чыли-чули яндам.

Пурыш у куан мемнан сурт-печыш,
Пакчагöргö пуыш лын саскам.
Кум изи куэм ик шыже кечын
У пöртна воктен шындыш авам.

Ялтак ер ўмбалнысе пеледыш –
Кумылжо авайын волгалтеш.
Ик кастене ачана пелештыш:
«Лектын шуктена Покро вашеш...»

* * *

Ял ўмбалңе – ший лупсан леведыш.
Ўжара ал чуриян нöлтеш.
У пöрткöргым тамле пуш йыр темыш –
Авана у киндым кўэштеш.

Йоча-влакын кынелмеш эр кочкыш
Ямде, ўстембалне пушлана.
Вот тыге жалаен* мемнам ончыш
Поро чонан суксо-авана.

Икымше сентябрь – шинчымашын кече,
Онгыр йўкеш почыч школ омсам.
Пайрем лўмеш шыргыж онча кече,
Мемнамат ужатыш, сугыньлен, авам.

Йўк-йўан уремыште шыпланыш,
Ошма ден мардеж гына модеш.
Модышлажым да шапаш полганым
Саша шольым шылтыш ик лукеш.

Ынде ньoга огыл, кугу лийын,
Тений первый классышке кая.
Туныктышо шолюкам вашлие,
Йоча кумыл нöлтын – шырия.

* Жалаен (диал.) – чаманен.

Кумшо классыш каенам ту шыжым,
 Кудымшыш Катя акам куснен.
 Такыртышна нылытын школ корным
 Эн кугу Колюш иза пелен.

Ту жаплан Тания акам олашке
 Корным почын школ дечын вара.
 Чыла сай ыле тунамже такше,
 Илыш шолын, авайлан көра.

* * *

Шовыч дене шыже лай рүзале,
 Шөртнбыжым шавалын мландывак.
 Велыш лышташлам, шорташ тўнале
 Шыжа йўр ден ынде путырак.

Эртыш идым тылзе. Ме у пөртыш
 Кусненна, кузе туштен ачай.
 – Венера, Покро вашке шуэшыс,
 Пөрт пайремым ыштена гын, сай!..

Кызыте ачам ушешем возо:
 Икмарда капан, чатка пөръен,
 Шем мотор – кузе моктен ом возо?
 Шукын таваленыт ўдыръен.

Гармонь сем почеш кастен «камандым»
 Каче улмыж годым куштыктен.
 Но ачайлан вес ўдыр пўралтын,
 Морко вечын аваем конден.

Ожнысек кугу Покро пайремым
 Марий калык сурт еда жаплан.
 Ты пайремлан лынак ўстембалым
 Эн поянле сий дене поген.

Тиде кечын шўгарлашке шукын
 Тоштыеным коштыныт ушташ,
 Когылым, мелнам, мўй пўрым луктын,
 Йырымлен, шке еным шарналташ.

Тауштен, аваемат кумале,
Той сорта пеленже шорто чот.
Шинчавүдшө койылдыш, чыпчалте.
Кид гычше кучем: «Авай, ит шорт...»

Шовыч лук ден шинчавүдым үштыл,
Шыргыжал ончале үмбакем:
«Куанем ден тодылалте кумыл,
Садланак шортальым, үдырем...

Теве, ужыда, икшывем-шамыч,
Шошылан куэ-влак түзланат.
Вескана, керек-кунам, тора гыч
Тек куэ-влак мыйым шарныктат...»

Мом ойла гын кызыт авайнаже?..
Комыля логарыш тольо трук.
Шижын тулык чонжо мо иктажым?..
Йёслана, но йүкымат ок лук.

«Üдырем, Катя, мый ужим омым, —
Шарналтен каласкала акам, —
Илаш мылам шуко кодын огыл,
Нарашта куэм мый руэнам...»

Мый тетла ом керт ик мутым луктын,
Лудшыен, ручкамым мый пыштем.
Уло шүм-чонем ишалте туртын,
Лыпланем, вара мутем шуем...

* * *

Кас велеш үстел йыр унам үжыч:
Родо-тукым, сай пошкудынам.
Кече шинчын, тылзе онча кўшыч —
Шыже кече кўчык кутышан.

Шемер калыкын мурен шүм-кумыл,
Кеч пашаш урнен йүдшат, кечат.
Шот дене числен Покро пайремым,
Сулык огыл сай каналташат.

Сурт оза уна-влаклан темалтыш
Да шомакым лукто яклакан:

«Пөрт чонаш пырля лие тўналтыш,
Тау, йолташ-влак, полшымылан!

Шўм йўла куан дене волгалтын,
Тудым тендан ден ме пайлена.
У пөртна верч чаркадам нөлталын,
Сай унам-влак, айста подылына!»

Подыл-пурльыч, тыланен пиалым:
«Оварен кушкеш тек у пөртеш!»
Илыш шүртө тованде шуйналын,
Палаш вел ыш лий, кушан күрлеш...

Пайремлат уна-влак, воштыл йўкын,
Мыскарам, шоякым шояклат,
Койдарат коклаштышт түрлө тўкын.
Черет шуо – йонгыш гармонят.

Шупшыльо ачай кудыр мехажым,
Пөртыштө йонгалте ныжыл сем.
Шуялтен муралтышт вате-шамыч
«Ший шергашым» уло йўкышт ден.

А вара такмакым, Волжский велым,
Черет ден кушкедыч, чон тавен.
Конгамбачын киена ончен ме...
Пөрт кўвар кузе тунам чытен?

Вате-шамыч лыве гае пөрдыт,
Танасен мурат лудышмурылам.
Тавалтат да онышт дене лонгыт,
Ачамлан пўял колтат шинчам.

Йўксө гай авай нунын коклаште:
Лывырге да нөрө кыдалан,
Канде эр шинчан, икмарда капше,
Ош мотор, чевер мөр чуриян.

Кыдал дангыт кўжгө ўппунемжым
Ваче гочшо онышко пыштен.
Шымавуч гай чатката капкылжым
Ялтак лукмо стан гоч пөрдыктен.

Йўкшө гын виян, яндар памашын
Шиян вўдшыла татун шырга.

Савырна куштен, модыктыл капшым,
Пуйто тудлан вел семжат йонга.

Гармоньжат эсогыл ынде нойыш.
Чарне шоктымет тыят, Колька.
Нугыдо шем пыл у тылзым тойыш,
Келге йүд шепкашкыже покта.

Мардежат шыпланыш, пий ок опто,
Каналта ял калык эр йотке.
Пырдыж шагат веле кылто-колто
Шотла илыш татым нойыде.

* * *

Чакныш йүд, ал ўжарам ужмеке.
Кынелеш у кече чеверген.
Йүдым, калык тамлын малымеке,
Возын лум ялнам волгалтарен.

«Лум! Ончалза писырак окнашке!» –
Йывыртен моткоч изи шоляш.
Пуйто ужын ялт юзо йомакым,
Куржын лекте телым вашлияш.

Кормыжтен онча копаж ден лумым,
Ок чыте, ўмашкыже налеш.
Шөртньö пырчым пуйто тудо муын,
Куан тул шинчаштыже модеш.

Кас марте ош портыш шулен йомо,
Шокте йүр ыш кодо палымат.
Лавыртыл да кылмыкталын модо,
Күсö тылзе* кырчымтыл, товат.

Шыже чакныш, чаранден пүртүсым,
Тольо угыч теле ош ужган.
Пуйто шавыш ялтак ош висвисым,
Сотанден, леведе лавырам.

* Күсö тылзе – ноябрь.

Ик тымгын * * *

Теле – йоча кумылын пайремже,
Тудын толмыжым изин-кугун вуча.
Ошын волгалтеш ялнан уремже,
Кечыжат эсогыл шыргыжал онча.

Радио йонгалтыш «Пионерский зорькым».
Черет дене вакш гыч кынелна меат.
Чывылтен чурийым, эр кочкышым кочкын,
Куржна рүжге школыш ушым пойдараш.

Корно лакылаште шинчен кодшо вұдыш
Комешталтын возын ий воштончыш гай.
Кумыл нөлтын, рвезе-влаклан – модыш,
Мунчалтен пörдалыт, эх, могай чот сай!

Йүштö телын чот мотор сүретше:
Чинче кычык шинчам йымыкта.
Йылгыжеш пörшанше ош садерже,
Тул гай йүштö вийжым ончыкта.

Но йочалан лұдыкшö мо йүштö?
Кас марте почангыт луманмеш.
Кеч игече сай, кеч поран үштшö,
Модыт нуно пижышт кұртанмеш.

Саша пурыш, ялт ош маскаиге,
Вурсышын койдале аваят:
– Черланетыс, кукшым вашке чие!
Күзö, – мане, – писын конгамбак.

Вольык деке лектыч ачай дене,
Икманаш, кас сомылым шукташ.
Шöрым лұштен пуртыш ведра дене
Да пуралыш пуым ош конгаш.

Шүрлан ямдылыш паренгым, шылым,
Оптен шындыш кугу көршөкеш.
Под йымак тулвондо ден тулшолым
Чумырале шоя возакеш.

Шокшö конга көргышкö көршөкым
Петырыш улнаш саслонга ден.

Шүрым веле мо, салма парентым
Кугу ешыжлан авам ыштен.

А могай күэштышым авамже
Мыланна пайрем еда пукшен!

Тудын лийын эн тутло мелнаже,
Кочкын нимаят шерет ок тем.

Ўстембалне пушлана кас кочкыш,
Ўстелтөрыш чыланам поген.

Озавате шунен мемнам ончыш,
Ешыжым теммешкыже пукшен.

* * *

Теле кас кужу, пөрткөргө шокшо,
Кажныже шке сомылжым шуктен.
Илышна ме сайын, Юмо полшыш,
Вашла иктө-весым пагален.

Ош кұвар ўмбалне шұдыр пөрдын,
Авай күнчылажым шұдырен.
Ачана – мастар, пашаже тудын –
Портышкемым пеш чаплын йөрен.

Тыртыш ўстелеш шарен тетрадьым,
Мөнгысө пашам Катя шуктен.
Мом ом пале, йодынам акам деч,
Мыйымат кокла гыч туныктен.

Кужу касым эртараш пырляште
Толыныт Ивук чүчү, кокам.
Шуко ачай ден чүчү ўчашышт,
Вашталтен коклаштышт уверлам.

Пар пижергым авайна ик касын
Пидын, кошартен шукта улмаш.
Таня акаMAT вара тугакын,
Авайла, тунемын чыр пидаш.

Тылзе ший салма гай кеча күшнө,
Йүдшө волгыдо, мала шыпак мардеж.
Лумым пургыжтен ситалын ўштө,
Ынде нур ош тенгызла коеш.

Ик тыгай чот чыдыр йүштө касын
 Тылзе волгыдо окна гыч ужына:
 Пасу гочын чодыраш кашакын
 Пире тўча рат дене шуйна.

Вуйлыкшо вўда пире кашакым,
 Молышт ошкедат поче-поче.
 Вуйым нөлталят эн кугуракше,
 Урмыж колтыш шуйдарен у-уге.

Копыж-ж могыр шергылт кайыш,
 Лектын вочшашла кыра шўмна –
 Ялтак петырналтын тушан кайык,
 Лўдмына ден пор гай ошемна.

Йомакла ачай вара манешым:
 Сар времаште чын лийын, кернак –
 Пире тўшка авырен шкет еным,
 Лужо йотке кочкиныс кашак...

Шучкын мыланнаже чучын йўдым,
 Пызнышна ачай-авай воктен.
 Шокшо помыш пўрдыш йоча шўмым,
 Омо тольо лайыкын вўчкен.

Пуйтонат * * *

У ий толмо годым шийже дене
 Йўштө сөрастарыш чодырам.
 Лум йолваж ден ялым вошт леведе,
 Сўретлен моткочак йытыран.

Тўкалта окнашке кажде кечын,
 Саламлалтын, кум изи куэ.
 Ялт ака-шўжар ик ава дечын,
 Йўштө нунымат мотор тўрлен.

Лай леведын укшыштым ю теле,
 Вуешшушо ўдыр гай шогат.
 Угыч аван омо шўмым шеле:
 Лийын огеш керт тыге, товат!

Чодыра гыч изи ужар кожым
 Руал кондышт Колюш ден ачай.

Чиктышна изи унам моторын,
Йылгыжеш йыли-юли могай!

Йоча-влакын телымсе каникул,
Эр гыч кас марте нуно гүжлат.
Налын я издерым, ечим луктын
Пасу гоч меран гае чымат.

Човай ончылно иян мунчалтыш
Йылгыжеш воштончышла, кернак.
Ме, шелалтын кок изи командыш,
Модынна хоккей дене пешак.

Эх, кушан чеченле жапше йомо?!
Уке мо ту пагытыш вончак?
Ну молан тунам нигö ыш ойло,
Күсенеш кодем ыле исак*.

Вашла * * *

Ик эрден йокмам авана оптыш:
Когыль-перемечым, туарам...
Темалтен изин янда пелштопыш,
Котомкаш шурале чажгата пурам.

— Олыкъялыш ачат дене коктын
Коштын савырнен ме толына.
Сурт пашадам шуктыза те шотын! —
Ончылгоч авайна шижтара.

Нылытын кодна суртоза семын,
Кугурак шотеш — изам, акам.
Меже коктын Саша шольым дене
Малымыла шүдышна Галям.

Тукым шүжарна, эн изи тудо,
Иквереш модаш онгайыс пеш.
Мөнгыштыжö кө ден модеш гын?
Тек модаш мемнан деке толеш.

Конга йыр пеш пörдына ме чырын.
Пырысиге йол йымалне, кыш!

* Исак (диал.) — изишак.

Катя дечын пуйто шинча шылын,
Шүлышым ишен: огеш му, шып...

Түрлө роль: артист, доярке, доктыр...
Көм гына ышна мод ме тунам.

Шерге пагыт эртыш модын-воштыл,
Шыргыж шарналтем мый южгунам.

Модна чот да сырышна да мойын,
Шижынат от шукто – кас шуэш.

Күчык кече шулен йомеш койын,
Йүд шумеке, чон молан коржеш?

Вакшышат чучеш пешакак йүштын,
Түнныкыштө ир мардеж шүшка.
Колыштат пич йүдым тудын йүкшым,
Пире урмыжмыла чынжымак шокта.

Аваем, йокрок укеда годым,
Вашке веле толыда, палем.
Аяр-йөсө шонышемым подыл,
Каньысыр чонемым луштарем.

Изи чоным омо лай шыматыш,
Шокшын чучо аван күдыньла.
Пуйто аваем вүчкал йөратыш...
Эрла нуно пörтылыт, ура!

* * *

Йүштө сүретлен яндаш моторын,
Эр годсек окнашке мый күтем.
Тер шогале капка ончык толын,
Пörтыш пурышт авай-ачаем.

Ах, мыняр куанже! Меже, тörштыл,
Чыланат моткоч йывыртенна.
Вучышна вич кече, толыч пörтыл,
Вич кечыжат чучо тылзыла.

Игышт-влакым черет ден өндалыт,
Шүйышкышт кержалтына чылан.
Еш – эн шерге чонын алже,
Эн шокшо пыжаш айдемылан.

Авай шочмо ял гычше пӧлекым,
Костенечым мыланна конден.
Пуэда. Мыят вучем черетым:
Ведасий кована мом колтен?

Сайынжак ом шарне кӧлан можым,
Изираак тунам мый лийынам.
Тувырым шарнем эн чот моторжым,
Пӧлеклен авай мылам тунам.

Вич ияш улам мый, изи лыве.
Чиен тувырым, пӧрт мучко, йывыртен,
Ну пӧрдам вет, ну мурем вет мые!
Кодын чонеш ты шарнымашем.

Изишлан ава коден кая гын,
Изи чон йокрокланен мерча.
А кунам эрелан уке лийын,
Ойлыман мо, мом шижеш йоча?

* * *

Ялт йомак тӱня гыч толшо теле
Куандарыш шочмо кундемнам.
Ош луман кышаже йомо веле,
Шошым вашлиеш – почеш капкам.

Шошо, шошо! У илыш тӱналтыш.
Пӱтынӱ илыше тылатше куанат.
Йӱкшышӧ чонлан улат волгалтыш,
Паремеш чай кӱ моклакажат.

Ылыжеш йырваш пӱртӱс уэмын:
Шыгай лоп, Вӱдэр, Энергорем...
Чыла тиде чонлан лишыл, шкемын,
Садланак шке вершӧрем моктем!

Лум йымачын тӱрлӧ паша лекте:
Уремна коеш ола-вулан.
Шоргыкта лум вӱдшӧ чыла вечын,
Корным корыман вашке тудлан.

Күшүч шошо кече иле мландым,
 Ырыктен, тырша топландараш.
 Теле ўмылеш шылын шыпакын,
 Лум орам күлеш шалатылаш.

Лышташнер печкалт лектеш садерын,
 Кече йымалан кая шарлен.
 Нөрө шудо вакшалта сөрөмым
 Пушкыдо төшакла ужартен.

Кудыр куэрнам вүчка лай шошо,
 Порсын ужал шовыржым чикта.
 Ош ломберым, йүксө гае койшым,
 Шүшпик, толын, путырак мокта.

Пасу түр ушнен чодыра урвалтыш,
 Ужал түс шинчам йымыктара.
 Шошо ныжыл семже ден муралтыш,
 Түвырга йырваш кумда түня!

Олмапу саднат тебе нереште,
 Чытен лектыч йүштым чыланат.
 Кына түс ден леведалт-сылнештын,
 Гүл сирень шогале пеледалт.

Угыч палдарем мый лудшыенлан:
 Кум куэм шынден шыжым авам.
 Ышт илане кокытшо – кошкеныт,
 Вүчкыш ўшанен нуным арам.

Чонжо аваемян шорто туртын,
 Чаманалын изи куэлам.
 Палдарен, күрлшашын ылыш шүртым,
 Ик куэже кодын шарнашлан.

Араван у тылзе тольо ялыш,
 Сылне май пүртүсым эмрата.
 Шошо юж ласкан гына шүлалтыш,
 Пүртүслан йырваш тамлен йүкта.

Эр велеш ала-кушеч умбачын
 Йүр ўпшан пыл лапчыклам поктен,
 Шошо мардеж, ялгенче* – ондалчык,
 Кондыш первый йүрым шавыктен.

* Ялгенче – ковыра.

Тыманмеш топланыш иле мланде,
Шошо агам сай жап тўнғалаш.
Ялозанлык ты пашалан ямде,
Трактор-влакым лукто пасулаш.

Ачай ден авай шала пашашке
Коштыныт колхозыш коктынат.
Пашадарышт кугу ыш лий такше,
Уке деч ситен дыр тудыжат.

Ышт өпкеле, шылтален колхозым,
Мо укем куштеныт шке пакчаш.
Вольык пуыш шуко шылым, шөрым,
Икманаш – нимолан өпкелаш.

* * *

Май! Сирень йырваш пеледын,
Школ кудывечыш пушыжым шарен.
Эрла тўн пайремже пионерын,
Погынат тулотыш йывыртен.

Чор-р шоктен, будильник магырале,
Помыжалтыш, кынелна чылан.
У эр кече порын шыргыжале
Саламлен – вет пайремна мемнан.

Воднак гладитлен сакен пүкеныш
Катя акана ош вургемнам.
Чийышна да лекна ме уремыш,
Йошкар галстук ырыкта оннам.
Школ кудывече ызга мүкш омартала,
Ошын, ал-йошкаргын вел коеш.
Йошкар галстукан чевер йоча-влак
Чумыргышт линейкыш пуч йүкеш.

Куан тул йўла нунын шинчаштышт.
Йошкар тистым мардеж ловыкта.
Пионер-влак тўмырым пералтышт,
Строй ден урем мучко рын эртат.

Нурмучаш воктен, Пезгорем гочын,
Кумдан шарлен возын төр сөрем.

Тиде верыште пайремнам почыч,
Пионер тулотым ылыжтен.

«Взвейтесь кострами, синие ночи,
Мы пионеры – дети рабочих...»

Виян мур торашке шергылтеш.
Мый гын ушем ден пасу ўмбачын
Шулдырем шаралын чонештем.

Вуй ўмбалне – волгыдо каваже,
Чонештат тулойып да йўрат.
Моштен вет ыштен пўртўс-аваже,
Шочмо мландына – ялтак узьмак!

Нарынче изи пеледыш койыт,
Ужар посто олыкым тўрлат.
Ыж-ж шокталын, изи мўкш-влак пўрдыт,
Нойыде пергам ызген погат.

Чылдырий турий ший йўкшў дене,
Чўчкалтен, каваште мура пеш.
Келанен шогем костёр воктене,
Левын ниялта шўргем мардеж...

Мыйым мландываке пыл кокла гыч
Волтыш кенета Колюш изам.
Кид гычем кучен луктеш тўшка гыч.
«Мом каласынет?» – туддеч йодам.

Авайла шольым, изи Сашикым,
Катя чот ўндалын шўм пелен.
Нигўжат ок керт ойлен ик мутым,
Коктынат чот шортыт чон пытен.

Йынгыса шўмем, азапым шижын.
Мо лийын? Пеш лўдыкшў мылам.
Шўлашем ом му мый пуйто южым...
Миёмат, лыпландара авам.

Кид кучен ошкылына ме эркын,
Йоча кумыл йўршынак волен.
Чытырналтын, изам мане шыпак:
«Кугу ойго, авайна колен...»

Нылле кум ий эртен: но тудо кечым,
 Ту костёрым – мый чыла шарнем...
 Кызыт шинчынам возаш поэмым,
 Уло шүм-чонемым тарватен.

* * *

Шошо кече, сылне шошо кече!
 Ну молан ондалчыкан улат?
 Тыгай ойгым кондышыч кушечын?
 Ну молан изи чоннам кўрат?

Шем пыл вуй ўмбалне кушеч лекте?
 Йўр дечын посна кава шортеш.
 Пўчкө мемнан шўмым тул-волгенче,
 Тиде сусыр ок йом курымеш.

Йол йымачын мландыжат коране,
 Илыш ал молан шылын куржеш?
 Колыш авайна? Мый ом ўшане!
 Молан мемнам кодыш тулыкеш?

Йолым шўдырен, сакалын вуйым,
 Шинчавўд ден мушкын шўргынам,
 Пўртылна шем ойго дечын лўдын
 Да ондална шергакан ачам.

Ачайна... Чурийже шупшылалтын,
 Шинчажат келгеммыла коеш.
 «Шочшем-влак, тулык кодаш пўралтын,
 Кайыш авадаже курымеш...»

Чумырыш, ондалын, иге-влакшым
 Шулдыржо йымаке ырыктен.
 Чытырналт сургалте ойган капше,
 Шортын колтыш чотак мўгырен.

Шыже йўр вўд дечын кочо-йўштө
 Шинчавўдым чон гычше луктеш.
 Кө ынде эмла чон сусыр вишым,
 Кө ден пайлен ойгыжым йўэш?

Пөртыштө нимо ок куандаре,
Шүлыкангыч эсмаса окнат.
Шокшо пыжашна, йүкшен, пустане,
Чылажат авайым шарныктат.

Шүлыкан куэ, молан ок йылгыж
Кече йымалан ужар парчат?
Осал пурыш мемнан суртыш пыльгыж,
Вует сакышыч, куэ, тыят.

Кок окна кокласе ший воштончыш,
Петырнен шем солык дене вошт.
Юмылук гыч кўвар шелше лончыш,
Шортын, той сорта чыпча йүдвошт.

Эр эрдене пөръен-шамыч толыч
«У пөртым» чогаш Венералан.
Шып пелештышт да пашалан пижыч –
Пужараш онам колоткалан.

Ўмыл гай коштеш ачай тыш-тушко,
Кидше гыч чыла ўзгар велеш.
Нимо дене сусыр чон ок лушко,
Ватыж пелен вочмыжо шуэш.

Кондышт капым кечывал шушашын,
Чиктен-поген пыштышт колоткаш.
Урмыж-шортын, ушым йомдарышашын
Шортына ме, ок лий лыпланаш.

Күдырчө мо күдыртыш каваште?
Ажгыныш ала йүдвел мардеж?
Ачай, возын йүштө кап ўмбаке,
Ойгыж дене шучкын урмыжеш:

– Венера, кынел, кынел, пожалысте!
Ну кōлан мемнам коден кает?!
Игет-шамыч орланат, ужатыс!
Ну кынел, молан шыпак киет?!

Чон танем, илаш да илаш ыле,
Вийвал ыльыч чапле ўдырамаш.
Илыш.шүртө вучыдымын күрльө...
Сокры улат мо тый, пұрымаш?..

Ойлыман мо, кузе коржын чонжо?
 Ойлыман мо, мо гочын эртен?
 Ужашлан шелалтын шүмын томжо –
 Курымлан пелашым йомдарен...

КОКЫМШО УЖАШ

Роша курыкым вола автобус,
 Чон пырткен ме тудым вучена:
 Мо алят уремыште ок койыс?
 Куровской гыч толшаш акана.

Йошкар колоткан шога леведыш
 Илыше енын лүдыктен шинчам.
 Шочмо пыжаш көргыш ака эртыш –
 Шокшын ондал ыш вашлий авам.

Мемнан ешын – эн кугу пеледыш,
 Шүм йымалне эн ончыч шытен.
 Колотка воктек тайнал энгертыш,
 Шорто йүштө кап пелен пызнен.

Кечан олык гай шарнале жапым,
 Кунам шулдыран лийна чылан.
 Ойго пала лугыч ыштышашым,
 Шолып тольо – шем йып-йып түсан.

Толын-толын, колотка воктеке,
 Ончал кая изи шольына:
 – Ала мала веле? Кынелмекше,
 Авай адакат лиеш пырля?

Изиракым йүдым малаш пыштышт,
 Молыжо, чыр омым ыштыде,
 Шыпак шортыт, огеш шокто йүкышт,
 Туржын сусыр чоным лым лийде.

Мыйымат ю омо шкеж дек үжө,
 Шинчымаштак мален колтенам.
 Омо. Могай канде тудын түсшө!
 Ю түняш авай ден толынам.

Мөр саска ден олык йыр пеледын.
 Чарайолын тушко мый куржам.
 Суксо-аваем кучен кидеым,
 Лыве гай мый келанен пörдам.

Пөрт воктенысе прогалыш коктын,
 Вүдэр чонгата гыч ончена.
 Ший шулдыран кайык мура йүкын,
 Ош куэ лүнгалт одарлана.

Куштылго мардеж рүзалта вуйжым,
 Шыматен колта укшлам пуал.
 Кенета куэн нарашта тўнжым
 Товар ден руал шуа осал...

Ойган омо. Тыге мо пүралтын?
 Илыш шүртө күрльö авайнан.
 Ава деч посна илаш возалтын,
 Пүрымаш, векат, тыгай мемнан.

Шкенжымат азам ашнаш конденыт,
 Кушкын палыде шочмо авам.
 Йöратен, шке урлыкла куштеныт,
 Пуэн шүдыр лүмым – Венерам.

Конга лукышто пошкудо мойн
 Кочкыш-йүышым эр годсек ямдылат.
 Шошо ўжара күза ал-тойын...
 Таче авайнам ужалтарат.

Пөръен-шамыч погынышт эрдене,
 Кольмым налын, шүгарвак каяш.
 Ош тўням коден кая айдеме –
 Иктаж луын кайышт пургедаш.

Мардан Качкакай, кокай да моло
 Тойымашлан түрлым погкалат.
 Пайрем огыл, ушыш чылам ойго,
 Кашын-кашын шортынат колтат.

Пөрт тичак мемнан ден калык теме,
 Кочкыш, сорта пуш варнен пытен.
 Колоткаште – эн шерге айдеме
 Тўнын возын, сынже какарген.

Имне оравашке лызым опышт,
Луктын шындышт неле колоткам.
Изи-кугужге чыланат шортыт,
Йӱлалтен шинчавӱдан сортам.

Шем ойго чылаштымат авалтыш,
Огытыл вет нуно кӱ чонан.
Озаватым у пӱртна ужатыш,
Вес тӱняш кусна илаш авам.

Орава тарваныш гылде-голдо,
Меже куржына орва почеш.
«Венера, нигуш тыйым ом колто!..» –
Ачай орва ончыко йӱрлеш.

Кидпӱан гычын кучен нӱлталыч,
Пыкше-пыкше йолжо ошкылеш.
Шинчавӱд вошт колоткаш ончале –
Пуйто Венераже шыргыжеш.

Овдоч сапым шупшыл савырале,
Пидыш корем гоч имне кая.
Пезгорем кӱвар гочын вончале,
Шӱгарвак ты корно нангая.

* * *

Кызытат шарнем ту шучко татым.
Ох, кузе корштен изи чонна!
Кӱ шонен тунам тыге лийшашым?
Кӱ шонен, кола ман авана?
Шошо, шошо! Эх, пеледше шошо!
Ты черет лач шӱлыкым кондет.
Кеч сынетше ошо дечын ошо,
Но молан тыге ойгандарет?

Тымык верышке авана кусныш,
Мемнам вел пеленже ыш нангай.
Илымыж годым йӱратале, вурсыш,
Кодна тулык – кыне туле гай.

Укш рӱзалын, чеверласыш писте
Ший лышташан кудыр вуйжо ден.

Куэрлаште чевер вуян шиште
Тук! пералтыш южым чытыртен.

Чыкышт. Шүгар вержым урышт.
Йырым-йырже төрлышт йытыран.
Вуй үмбалне ванен пөрдө курныж,
Калык пале – тиде колышылан.

Мом ыштет, тыгай түняште илыш –
Шочынат гын, от код колыде.
Толык каже егын шкенжын пүрыш,
Южыжын күрлеш илен шуде.

Нылле ийым авай ош түняште
Илен шуктыш – шуко ма, шагал?
Ынде Чолга шүдырла каваште
Каже йүдым йүла шыргыжал.

* * *

Мый ом пале, мыняр кече эртыш,
Ала шымыт, ала кок арня.
Пиална мемнан дечын чонештыш
Шошо кайык ден торап пырля.

Кечыйол ок пуро мемнан пörтыш,
Шошо кече чучеш шыжыла.
Ямле илыш йомо – кумыл нөлтыш,
Күрылтö чеченле мурына.

Тымык эр. У пörтыштына йүштö.
Конга луышто тулат уке.
Аванан ок шокто тетла йүкшö.
Кеч пеш неле, ок лий илыде.

Ломыжын, нөлтен урем пуракым,
Почела эрта вольык күтү.
Вольык таган тапта корно лакым
Ужар кормалан – пытен пүтү*.

Нөргö ужар олык шарен пушым,
Тушко вольык корныжым шарна.

* Пүтү – тыште: пүтö.

Чымат нуно вучыде күтүчым,
Шалаталын рок-пурак арвам.

Комдык почмо кугу капка гочын
Ушкал-шорыкым ужатышт мемнанат.
Капка йымал пий, модыктен почшым,
Утен каен опыш – ялт окмак.

Кылде-голдо ведра йүкат шоктыш,
Кугурак-влак сомылым шуктат.
Ачай вүдым пуртыш вүд бачокыш,
Шольым ден кынелынна меат.

Ужар чайникеш темалтыш вүдым,
Шолаш шындыш тудо плита вак.
«Айста, – манын, чыланамат үжө. –
Чайым йүза, мыйын игем-влак...»

Шична тичмаш еш үстел коклашке,
Катыкемын – кудытын – кодна.
«Луктына дыр терысым пакчашке,
Лектыт куралаш, – манеш ача. –

Пакчагörgыштö, Колюш, йырангым
Пургед ямдылаш күлеш, докан.
Шындена чыла: ушмен-шоганым...
Паша сита ынде кажныжлан».

Янда ден леведме раме гочын
Шыргыжал онча мемнам авай.
Пуро ыле кызыт омсам почын,
Сурт куан дене темеш ыле могай!

Пакчагörgым шындышна, паренгым,
Ен ден төр, керек авай уке.
Илыме тугак, сенен энгекым,
Но ик кече ыш эрте шортде.

Отпуск жапше Таня акан эртыш;
Корныш тарвана – вашке пашаш.
«Ынде лишкырак толам, – пелештыш, –
Пörтылам теве Йошкар-Олаш».

Шортын ужатална йырже пörдын,
 Шүлык чонжо ачанан шортеп.
 «Ида шорт, вашке толам мый пörтыл», –
 Шкенжынат шинчаже вүданеш.

Жап эртен икшырымын ошкыл,
 Ойго пелен лийын куанжат.
 Кенез пагыт кондыш изиш шокшым,
 Модын куржталмек, чакнен ойгат.

Лачак тымык йүдым вел каваште
 Чолга шүдырым кычалынна эре.
 Күшнө-күшнө, мемнан деч тораште,
 Йүла тудо чолгыж ик вере.

«Ачай, айда эрла, налын кольмым,
 Авайнам пургедын луктына...» –
 Йöсыж дене изи Саша шольым
 Шонымыжым ачайлан ойла.

Адакат чон сусыржо иралте,
 Падырашыжым öндале чот.
 «Огеш лий шол, – йүкшö чытыралте, –
 Изием, пожалысте, ит шорт...»

Ачайжат, кузе чытен чонетше?
 Шоналтем – вүрем кылмен кая.
 Ынде, ятыр жап илен лекмеке,
 Ушем иже тыйым умыла.

Ни йолташ, ни меже воктенетше
 Алмаштен ыжна керт авайнам.
 Вет уке гын ўмыр пелашетше,
 Кö шупшалын тыйын чон ўмам?

Садланак дыр кочо вүдым подыл,
 Сусырго чонет луштаренат.
 Мый шарнем, варажым кумыл тодылт,
 Шортын, шүмбелет кычалынат.

Ныл ий эртыш, ойго изиш лушкыш.
 Чучо ныл ийжат лач курымла.

Шокшо элыш кайык-влак чонештышт,
Йонго йўкышт кодо йырымлал.

Чевер шыже сōрастарыш ялым,
Велен йол йымак той лышташлам.
Пōрт воктенысе куэ шōртнянын,
Шарныкта шўмбел авам мылам.

Шыжым нале изана повесткым,
Армийыш еш ден ужатышна.
Катя ойырыш вузым, институтым.
Ачай пелен коктын Саша ден кодна.

Чон коржеш, ом керт серен умбакыже,
Мом ужаш ыш перне мыланна.
Возо пўтынъ орлык нōргō вачыш,
Эн тўнжō – черланыш ачана.

* * *

Лийын тўрлыжат: кечат ончалын,
Южгунамже шолемат кырен.
Кугу-влакым ола гыч вучалын,
Кушкынна меат. Врема эртен.

Школ дечын вара пырля ачай ден
Сурт кокласе сомылым шуктен,
Лектынна уремышке модаш ме,
Канаш кодмо жапым учырен.

Рўп лиймешке арчел дене модмо
Погынен – Людмил, Вова, Галюк...
Нойымым ок пале йоча полко,
Кас пычкемыштат модеш, ок лўд.

«Сита ынде, пураш шонедат, уке те? –
Ачай лектын шылтален мемнам, –
Кашташ чыве шинчыныт шукерте,
Пурыза, кочкаш йўкша, манам!...»

Тамле пуш пōрткōргыштō ўпшалтын,
Пурса шўр конгаштына улнен.

Ўстембак кас кочкишым погалын,
Ачайна мемнам пукшен-йүктен.

Тыге шокшын ончыш кертмыж семын,
Йөсыж годым подылын колтен.
Ўмыраш пиалжым, шерге енжым,
Нугыдо шем ойго нангаен.

Шортынам ачайым мый өндалын,
Тудын верчын чот ойгыренам.
Лийын мыланна ачай – Сандалык,
Ырыктен ава олмеш мемнам.

* * *

Ял ўмбалне – рат дене шикш менге.
Теле кас, конгаш ен-влак олтат.
Толына Саша ден школ гыч мөнгө,
Мемнан тўнык гычын вел ок кой нимат.

Йүштө пөрт. Шога вўташте вольык,
Ломыжын. Лекна вашке пукшаш.
Лапаш-вўдым йүкташ лукто шольым,
Писын пиже вўтам эрыкташ.

Шудым кўрын пуртышна каван гыч,
Шорык-ушкаллан оптен яслаш.
Налын шөр ведрам мый пече вачын,
Лектым вўташ Дочканам лўшташ.

Вўчкалтем йошкар пунан ушкалым,
Леве вўд дене водаржым шўалтем.
«Ок йөрате Дочкана вурсалмым...» –
Тыге манеш ыле аваем.

Вольыкат чонан, шижешыс порым,
Лучо тудлан мурым муралтем.
Пашалан такшат эветле* омыл,
Лўштыкта садланак ушкалем.

Терысым Саша кугу пакчашке
Лум ўмбачын шупшо волак ден.

* Эветле – кычалтылше.

Тылзе ончыш шўдыран каваште
Шўлыканын, тудым чаманен.

Ик элте куэ пум нумал пуртыш
Да пуралыш пеш моштен конгаш.
Ылыжташ шурале чыра тулым –
Кўлеш йўштö пörтым ырыкташ.

Посипка йөре варен паренгым,
Ямдылышым мый конгаш шындаш.
Школ ден вара мөнгө пörтылмеке,
Лийже ямде вольыкым пукшаш.

Кугу семын кодынам гын мыйже,
Моштыдымо уло мо паша?
Кочкаш үстембалне кочкиш лийже,
Ит өркәне вел – паша ушна.

Ямдылкалышым кочкашна йөрварым:
Чыве шўрым, киндым шуледен...
Шкеже колыштам йышт йүк-йўаным:
Шокта мо йол йүк кочыртатен?

Конга тул чожден йўлаш тўнале,
Тул йылме чүчкен-чүчкен йўла.
Пörтышкө ачай пурен шогале –
Йўшö... Волыш вигак кумылна.

Ыжна вурсо, кудашна вургемжым,
Пыштышна малаш леведын сай.
Эх, кузе корштен изи чонемже,
Эх, кузе полшаш тылат, ачай?..

...Ятыр гана ужна ты сүретым –
Ачай ойгыжым кленча атеш тоен.
Ыш арале йөршын тудо шкенжым,
Корштен чонжо, капше лунчырген.

Авай семынак ме радам дене
Сомылым шуктенна, мом ойлаш.
Ўшан лийын огыл гын воктене,
Шкаланна вел кўлын ўшанаш.

* * *

Телым алмаштен, лай шошо толын,
 Шошо почеш – түрлеман кенгеж.
 Ийым ий поктен, кышаже кодын,
 Пүтынъ шарнымаш мемнан чонеш.

Майын латиндешымше числаште
 Кажне ийын коштмо шүгарлаш...
 Молгунамсе семынак тачат ме
 Кайышна авайым шарналташ.

Нур гүжла, тўналын ага тургым,
 Трактор сеялкым шупшеш пурак нөлтен.
 Тек кушкеш пасушто лōза шурно!
 Пулдырчо чот мурыжо моктен!

Пидыш корем гоч вола йолгорно,
 Күкшака вер палыме коеш.
 Кажне ийын тошкена ты корным,
 Шинчам куменат йолшўм муэш.

«Венера, салам. Кандаш ий эртыш.
 Таче кечынат толмет вучем, –
 Ачай сукен шинчын шып пелештыш, –
 Воктекет возаш шотлем кечем.

Уке чоныштем мыйын ласкалык,
 Йōсō тый дечет посна илаш.
 Тый гына лийынат эн тўн поянлык,
 Тый декет гына шонем толаш...»

Шинчавўд чыпча шүгар ўмбаке,
 Ачанам шып колышт шогена...
 Адакат возен ом керт умбакше...
 Лудшыен, шонем, умыледа.

* * *

Олма сад пеледын ошын-ошын,
 Огеш кой ик пырче укшыжат.
 Вучышна чылан ты сылне шошым,
 Келанен шўшкен сар шўшпыкшат.

Кудыр куэна пөртна воктене
 Ыдыр семын койын түзланен –
 Шошо тымык касын шүшпык дене
 Парчаж ден рүзалын мутланен.

Кугурак ака-влак марлан лектыч,
 Ужын шуктыш уныкам ачай.
 Коден кайышт шочмо-кушмо пөртым,
 Сурт пустане тулык ото гай.

Чер виянын. Олма сад пеледын.
 Ачай йодын сад коклаш лекташ.
 Саша шольым Галюк шүжар дене
 Черле еным луктыныт пакчаш...

«Илыш, илыш... Мом ужаш ыш перне.
 Түрлө корным эртет, илымек.
 Лийым пиалан шүмбел воктене,
 Жапем шуын каяш тудын дек...»

Кайыш... Шочмо пыжашна пустане,
 Чеверласыш сылне шошо май.
 «Лышташ шарлымешке илем», – мане,
 Чынжымак, пален пуйто ачай.

Индеш ий авай деч посна илыш,
 Йол ўмбакаш шогалтыш чыланам.
 Күрльö пүрымаш кок илыш шүртым,
 Вес тўняште ушыш эрелан.

* * *

Нылле кум ий эртыш. Чыланат ме
 Улына ешан, суртан-печан.
 Шочмо-кушмо пөртым, еш пыжашым
 Арален ыжна мошто молан?

Тынар вийым пыштыме тушакын,
 Чонгышт илашлан ачай-авай.
 Ала тыгеак пүрен улмашын?
 Ала пөртынат ўмыр тыгай?

Йўлалта шўмемым кочо шоныш.
 Тулык, ойганен шога шўмбел.

Мо пиалым мемнан дечын тойыш?
Тый каласе, шочмо-кушмо вер.

Погышна ме тыште вий-куатым,
Керек кочын йоча жап эртен.
Тыште палышна йоратымашым
Шергакан ача-ава пелен.

Вуйвал пұрымаш дечын от утло,
Мо лийшашым садиктак эртет.
Өпкелен ойлаш виет ок шуто,
Порын веле шүмышкет пыштет.

Йўла тудо пагыт шарнымаште,
Шинча ончылно, кучаш гына ок лий.
Шўдыр семын волгалтеш тораште,
Ойыпшо коеш чыли-чулий.

Ял ила уэмын ий гыч ийыш,
Сурт оралтым пенгыдым чонат.
Шарнымашем шочмо суртыш мийыш,
Ончалам тора гычын мыят.

* * *

Кум изи куэм у пөрт воктене
Авай шындыш, кызытат шарнем.
Икте вел иланыш – мо шот дене?
Ынде улылем, мом ончыктен.

Ош мотор шаралтыш ужар вуйжым,
Ший лупсеш укшажым чывылтен.
Укш йымал юалгыш шүшпык ўжын,
Лай парчаште сылнын шўшкалтен.

Пыжаш тул волгалтын пөрт окнаште,
Лийын ешын вийже – келшымаш.
Кушкын, лектын кайышна торашке:
Кө – олаш, а көжө – вес тўняш...

Мый палем, куэ, тый кодыч шортын
Ялтак шкетын тулык сурт пелен.

Таче тыланет мый чоным почын,
Ойган мурым лүмешет мурем.

Чон үжеш. Мый, ялыш мийымеке,
Кидем ден парчатым ниялтем.
Сукен шинчын тыйын ончыкетше,
Тыланет мый шке вуем савем.

О куэ, куэ! Мыняр ий эртыш?!
Але тый шке үмырет шует.
Тулык вачетлан уке энертыш,
Лач озатын пөртшым оролет.

Чевер кече, шокшет ден шымате,
Шочмо мланде, вожшым аралал.
Тиде ош куэм мардеж, йөрате,
Йүдшө-кечыже парчажым лай вүчкал.

Ош куэ – чонемлан эн чот лишыл,
Йоча семын тудым ондалам.
Пуйто авам дек унала мийышым...
Шыпак мане: «Толыч мо? Салам...»

* * *

Возышым, йолташ, тыгай сүретым,
Шүлыкан кеч шочо ойлымаш.
Юмо пуымо еш илыш пиалетым,
Илымек, күлеш чот аралаш.